

Torstai, 27. maaliskuuta 2008 – Thursday, March 27, 2008

Sessio 1c (Päätalo LS E021)

Musiikin ja näyttämötaiteen tutkijakoulu

13:00–13:30

Katarina Nummi-Kuisma & Kristiina Junttu

Sibelius-Akatemia

Pianistin aistikokemuksen tutkiminen haastattelemalla

Tässä esitelmässä käsittelemme haastatteluprosessia, jonka tuloksena oli Nummen valmisteilla olevan väitöskirjan tutkimusaineisto. Näkökulmia on kaksi: tutkijan ja taiteilijan. Kysymyksessä on muusikkoutta ja luovaa prosessia käsittelevä, haastattelemalla toteutettu tapaustutkimus, jossa tutkijan ammattitaito sekä pianistina että haastattelijana ovat keskeisiä työkaluja. Haastattelut toteutettiin viikon välein ajanjaksona, jonka aikana suomalainen ammattipianisti harjoitteli Aleksander Skrjabinin etydin dis-molli opus 8. Harjoitteluprosessin ensimmäinen vaihe kesti kaikkiaan seitsemän viikkoa ja siihen sisältyi kaksi esitystä. Toinen vaihe toteutuu parhaillaan, 2 vuotta myöhemmin ja päättyy vielä yhteen esitykseen, joka tapahtunee Musiikintutkijoiden symposiumissa Tampereella 2008. Tutkimusaineisto sisältää 8 haastattelua, sävellyksen kolme esitystä ja harjoittelutilanteissa videoituja sävellyksen ”läpisoittoja”.

Haastatteluprosessissa käytettiin menetelmää, jolla voitiin kartoittaa pianistin harjoittelutilanteisiin liittyviä aistikokemuksia. Koska molemmat olemme pianisteja, haastattelutilanteissa oli mahdollista luoda välillemme tiivis, jaettu elämyksellinen tila, jossa soittamisen kannalta keskeisimpiä kysymyksiä saattoi nousta esille. Se, että haastatteluissa keskityttiin aistikokemuksiin ja niiden synnyttämiin mielikuviin, auttoi haastateltavaa tulemaan tietoisiksi monista piilevistä toimintatavoistaan ja -periaatteistaan. Se myös auttoi haastateltavaa sanallistamaan mielikuviaan monipuolisemmin ja tarkemmin, jolloin kokemuksen kuvan oli mahdollista myös kirkastua. Haastatteluilla voitiin myös tuoda esille harjoitettavan sävellyksen esittämiseen liittyvää intentiota, jolla tarkoitamme pianistin harjoitteluprosessin kuluessa tarkentuvaa halua soittaa sävellys tietyllä tavalla.

Syvennymme esitelmässä siihen, minkälaista tietoa oli mahdollista tuottaa aistikokemusta haastattelemalla juuri kyseessä olevan menetelmän avulla tässä nimenomaisessa tutkimusasetelmassa. Pyrimme avaamaan haastatteluissa esille noussutta, sävellyksen esittämiseen liittyvää virittyneisyyden tilaa sekä pohtimaan siitä väistämättä nousevia pedagogisia haasteita.

Avainsanat: Pianonsoitto, haastatteleminen, aistikokemus, mielikuva, virittyneisyys

* * *

13:30–14:00

Jere Laukkanen

Sibelius Academy

Analyzing Rhythmic Outlines from Jazz Melodies: A preliminary method

This presentation discusses a method of analysis developed for reducing written and improvised jazz melodies to rhythmic outlines. This reduction is necessary, for example, in order to find any established rhythm cells that can be thought of being used as rhythmic bases of the melodies, regulating the rhythmic tension and release of the melodic phrases.

First, some problems concerning analysis of jazz rhythms are illustrated. Then, selected theoretical concepts pertaining to metric, durational, pitch-related and other accents are reviewed. From these, the types of accents relevant to jazz in particular are identified. These accents are then evaluated depending on their hypothetical strength, which is governed by their metric position and intensity. By applying these criteria to the melody under analysis, a larger-scale rhythmic outline ("gestalt") can be delineated. This outline will reveal the syncopation (and non-syncopation) caused by melodic movement, together with the more apparent syncopation due to the anticipation of metric beats. If desired, the resulting rhythmic outline can then be compared to identifiable and recurrent rhythmic cells or patterns to expose some of the regularities and mechanisms behind jazz syncopation.

The presentation is a part of my ongoing dissertation research about rhythm cells of West African and Latin American origin as means of controlling syncopation in jazz.

* * *

14:00–14:30

Antti Paalanen

Sibelius-Akatemia

Otsa kurtussa – Vaihtoäänisen haitarin uudempi perinne

Valmistuin musiikin maisteriksi Sibelius-Akatemiasta toukokuussa 2006. Aloitin jatko-opinnot musiikin tohtorin tutkinnon suorittamiseksi Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osastolla syyskuussa 2007. Työskentelen tällä hetkellä assistenttina Sibelius-Akatemiassa Seinäjoen toimipisteessä ja valmistelen ensimmäistä tutkintokonserttiani, jonka esitän Pitäjänmäen kulttuurikirkossa Helsingissä 31.3.2008.

Taiteellinen tutkimustyö

Jatko-opintojeni päätavoitteena on osoittaa suomalaisessa perinnesävelmusiikissa käytettyjen vaihtoäänisten 1–3-rivisten haitareiden moninaisuus konserttisoittimina. Taiteellisessa työssäni perehdyn haitarin vaihtoäänisyydestä johtuvaan instrumentin ominaisuuteen säveltäen, sovittaen ja improvisoiden uutta musiikkia vaihtoääniselle haitarille. Vaihtoäänisellä haitarilla tarkoitetaan haitaria, jossa ääni vaihtuu palkeen suunnan muuttuessa. Vaihtoäänisessä haitarissa palje ja sen suunnan muutokset määräävät näin ollen melodian, harmonian ja rytmiiikan suhteen. Haitarin mekaanisesti tuotetun äänen sävyjä on myös mahdollista muokata haitarin palkeen ilmanpainetta, sekä melodia- ja bassopuolen näppäinten kosketusvoimaa kontrolloimalla. Nämä seikat tekevät vaihtoäänisen haitarin soinnista ainutlaatuisen ja sävykkään.

1. Jatkotutkintokonsertti – HAURAS ”soiva hiljaisuus”

Soolokonsertti, jossa säveltämäni musiikin lähteenä on minimalistisuudesta, ajattomuudesta ja hiljaisuudesta kumpuava äänimaisema. Musiikki rakentuu improvisoidusti syntyneiden sävellysten ja esityshetkessä luotujen meditatiivisten sävelkudosten vuorovaikutuksessa. Kappaleet ovat maalailevia ja paljonkin kertovia pieniä tarinoita pohjalaisen miehen hauraasta sielunmaisemasta.

”Jokainen ääni syntyy hiljaisuudesta, kuolee takaisin hiljaisuuteen ja on koko olemassaolonsa ajan hiljaisuuden ympäröimä. Hiljaisuus mahdollistaa äänen olemassaolon. Se on todellisenä mutta ilmentymättömänä osana jokaisessa äänessä, jokaisessa sävelässä, jokaisessa laulussa, jokaisessa sanassa.” (Eckhart Tolle, Läsnaolon voima)

Musiikki & Tutkimus 2008 -symposiumissa esittelen osan Hauras-konsertin soivasta äänimaisemasta. Esitelmä tapahtuu soittaen.